

minvava los plaers que-m fa»), també en participi («lo teu ple no pot ésser buydat ni *minvat* ni muntiplicat»), *Blang.*, *NCL*, II, 150.23, 151.71, 39.17; també apareix de seguida com a intr. (les coses *minven*, Reixac, *Questa*, 118.7; «moneda d'or --- no crega ['creixi, augmenti'] en eram ni *minve* en or», *Usatges*, 87); i StVicentF l'aplica transitivament a l'operació aritmètica de 'restar' (*Serm.* II, 235.1).

Hi ha a l'Edat Mitjana (i resta fins avui en parlars de tota la Vall del Segre) una important variant fonètica *mirvar*, que en bona part serà deguda a una inducció fonètica (probablement ajudada per la influència del sinònim *mermar*, on hi ha també diferenciació fonètica N-M > *rm*, però d'un tipus més normal i forçós).⁶ També la trobem des dels orígens, i en part amb el mateix abast general, quasi abstracte, 'fer disminuir el nombre o la força de gent o de coses': «ja sia assò que éls sien mouts ['molts'] --- la lur compa<n>ya *mirvam* quant los vencem», *VidesR*, fº 211v1 (nota 9, però *minvam* en el ms. B); així mateix com a refl.: «en los murs --- negú no pot aquí edificar ne portes ne altra obra fer, per què la fortalesa de la ciutat se'n puxa *mirvar*», *CostTort.* (Ol., p. 10). Aquesta llició, que es repeteix a la p. 19, («*mirvar* de franquea») no deu ser infundada, però en el ms. de 1272 es llegeix ací clarament *mirvar* (Duarte); també s'hi llegeix «en *minva* del comú» (fº 8r.22b=*mirva*, Ol., p. 19) i «anadiment ne *minvament*» (= *mirvament*, p. 84).

El mot, però, apareix sobretot, en català antic, en qualitat de terme jurídic, generalment combinat i contraposat amb *créixer* 'acréixer, augmentar', amb la idea d'augmentar o disminuir uns béns o uns drets: «salvan totes nostres raons en *mirvar* ni en *créixer*», en un doc. d'Organyà de la primera meitat del S. XIII, «salvan e retinén tot son dret de *créixer* e de *mirvar* tro a la fi d'aquest pleid», fórmula expressada dos cops, en un doc. de poc més amunt, vora el Segre (Nargó) a. 1252 (solien afegir-ho a llurs declaracions les parts declarants, MiretS (*CongrLICat.*, 525); «excepcions de *créixer* e de *mirvar*», doc. de Sanauja, de 1248 (PPujol, *DocVgUrg.*, 10.8); «posar bans duradors aytant com als prohoms de la cita ciutat plaurà, e *créixer* e *mirvar* aquells tota vegada, segons que a lur saviesa serà ben vist faedor», Bans i Establiments de Balaguer, any 1354 (Saroilhandy, *RFE* IV, 49, n. 1).

En els fons pot tractar-se encara del mateix, en els mots «si neguna persona --- indure o *mirvar* assaýará, ira de Déu Trastot-poderós, encorre» (SubjPres. = *encórrega* 's'atragui, incorri'), en un text de la 2.ª meitat del S. XIII, on tradueix *dimovere* del text llatí corresponent, *BABL* VII, 35 (i on *indure* deu tenir sentit semblant al de *acréixer*, *INDUERE* 'ficar en un revestiment, introduir' o *INDUCERE*?, o errada per *increire* *INCRESCERE* o *INDURARE*?).

Avui *mirvar* s'usa encara a Cerdanya aplicat a una fluència: «l'aigua de la font s' *mirbà*» 'minva, raja més poc' Das (1935). L'àrea de les formes catalanes del mot s'estén fins a les Nogueres i més enllà de l'Ebre (*mirbá*, *birbá*, Cardós i Vall Ferrera 'eixarcolar', *bimbar* Xàtiva id., *BDC* XXIII, 277) i en l'extrem N. de-

gué ultrapassar i tot la frontera ling. (Gistau, *bribar*, id., *BDC* XXIV, 162b). Però en alguna zona fronterera de l'Oest apareix ja en la variant fon. cast.: *mingwa* (dit de la lluna, que és *mingwa*, en *kwarto mingwante*, que és quan han de tramostar o transportar el vi perquè no es torni agte, i quan han de sembrar les trumfes) Cerc. (1965); «l'aigua *mingue*» 'minva, raja menys', en una part del Maestrat (Benassal, 1935).

Hagi estat el punt de partida del verb *minvar* o en sigui un postverbal, el substantiu *minva* (amb la variant fonètica *mirva*) apareix igualment des del S. XIII: «les ciutats assetjaven València tot en torn --- e la ciutat que més s'acostà --- fo Barcelona. E haguem acort de cal part la assetjaríem, car deyen tots los demés que més valia lo setí a la Boatela [petit recinte amurallat anex a una ciutat fortificada, on aquesta tenia bouada d'aprovisionament]: e Nós dixem contra aquels que --- si la ost se mudàs a la Boatela, porien exir los de la vila a caval, al pertreyt que venria de la mar a la ost, e hauria hom a tenir per guardar la ost bé cent cavals armats, qui farien *minva* a la ost, e enuè a aquels qui tendrien la guarda», Jaume I (*Cròn.*, § 261, Ag., 302); «me faríeu una gran *minvo*» 'falta de cortesia', *Decam.* VI, § 10, 378.11.

Cites de Lull, Munt. i Eix. en *DAG*. i *AlcM.* I en la var. fon. *mirva* (amb el sentit 'falta, manca, disminució') com en Jaume I: «Sapiats que totes aquelles persones qui desigan *mirva* e don ['dany'] de la corona d'Aragó ---», doc. cancelleresc de 1323 (Finke, *Acta Ar.* III, 432); 'retallada o cisa de monedes': «--- les *mirves* dels reals e dels florins», SdUrg. 1424 (CaCandi, *MiscHiCat.* II, 72). Modernament s'ha aplicat particularment al temps meteorològic, sigui al de la mar (eiv. «*minvas*: bajamar», Pérez Cabrero), sigui al dels mesos.

Per les *minves de gener* són coneguts els «dies de bona temperatura que sol fer pel gener», *DAG*. (amb cita d'una nota de 1892 de «La Renaxensa», s. v. *janer*, i com a equivalent, s. v. *calmes* i *minves*, del mall. *les calmes de gener*): «LES MINVES DEL GENER: Com al mig de l'hivern la primavera, / aixís el cel avui; i el sol i l'aire, / obre de bat a bat balcon i portes / i omple la casa de clarors, aimia; / glòria dels ulls el cel, del pit les aures / són avui: fins, a cada moment, sembla / que han d'esclatà en verdor les branques nues, / que l'horitzó ha d'omplir-se d'orenetes, / i que s'ha d'embaumar tota la terra / --- / Som al mig de l'hivern: ahir glaçava, / demà les neus blanquejaran la serra: / la primavera és lluny, del temps endintre, / pro un dia com avui n'és la promesa», Maragall, a. 1891 (*O. C.* 1960, p. 82). I (també és català): «les bledes salticaes el agüelo de mun pare les fe(i)a sempre en la *mimba* de agost: són mol bones pa el flato; en cas de no arreplegà prau bledes, les rescles en ravanells: feu la provata!» (*Canyissaes*, 65). Per a *minva* i *minvar* com a termes de pesca, *BDC* XIV, 39.

Minvament [fi S. XIII]: «féu qüestió qual era pus contrària cosa a la glòria de Déu e a valor: o lo *minvament* de la renda, o la desonor que jueus o serrahins